

УДК 355.01

Ю.Ф. Кучеренко, А.М. Носик

Харківський університет Повітряних Сил імені Івана Кожедуба, Харків

ПОГЛЯДИ ЩОДО НАПРЯМІВ РОЗВИТКУ ТАКТИКИ ДІЙ ФОРМУВАНЬ ТАКТИЧНОГО РІВНЯ ПРИ ЇХ ЗАСТОСУВАННІ В СУЧАСНИХ ОПЕРАЦІЯХ (ВІЙНАХ)

У статті наведено основні напрями розвитку тактики дій формувань тактичного рівня, а також розкрита необхідність проведення реорганізації збройних сил з метою більш ефективного застосування формувань тактичного рівня під час ведення сучасних операцій (війн).

Ключові слова: бойові дії, війська, зброя, напрями, операція, тактика, формування, міжвидове угруповання.

Вступ

Постановка проблеми. Бойові дії (операції, конфлікти), що відбувались за участю різних угруповань збройних сил на початку XXI століття, в тому числі і Збройних Сил України (ЗС) при проведенні антитерористичної операції (АТО), вимагають застосування мережецентричних принципів їх ведення та проведення реформування ЗС з метою збільшення бойової потужності міжвидових угруповань (МУ) військ та створення єдиного командно-інформаційного простору (ЄКІП) в зоні проведення АТО (ведення бойових дій), для поєднання в єдине ціле різних джерел інформації, органів управління та вогневих засобів з метою їх синхронізованого застосування у реальному масштабі часу, а також різкого поліпшення інформованості про оперативну обстановку і динаміку її розвитку командирів всіх рівнів, їх органів управління та окремих військовослужбовців на полі бою. Це потребує проведення певних змін у тактиці дій різних формувань тактичного рівня (ФТР) для їх більш ефективного застосування в сучасних операціях (війнах).

Аналіз літератури. В наведеній літературі [1 – 13] розглядаються питання щодо тенденції розвитку війн, застосування тактики мережецентричних дій, створення сучасних військ та управління ними, але розгляду питань визначення напрямів розвитку тактики дій формувань тактичного рівня при їх застосуванні в сучасних операціях (АТО) в них уваги не приділялось.

Головна мета статті полягає в розгляді можливих напрямів розвитку тактики дій формувань тактичного рівня при їх застосуванні під час проведення АТО (бойових дій).

Основна частина

Оскільки, сучасний загальновійськовий бій характеризується широким спектром застосування новітнього озброєння та військової техніки (ОВТ),

різноманітних інформаційно-аналітичних та розвідувально-ударних систем і їх комплексів, ще більш високою рішучістю дій, маневреністю, динамічністю, швидкою і різкою зміною обстановки в зоні ведення бойових дій та великим просторовим розмахом, то з метою більш ефективного застосування військ в сучасних операціях (в тому числі і АТО) необхідно здійснити вдосконалення організаційно-функціональної структури ЗС (здійснивши перехід на збройні сили, основу яких складатимуть високо мобільні, добре озброєні МУ військ і різні за призначенням їх компоненти (бойові групи різних родів та видів ЗС) та розвиток теорії тактики дій формувань і в першу чергу тактичного рівня як високо організованої сукупності необхідних сил і засобів (підрозділів сухопутних військ, авіації, протиповітряної оборони, сил флоту), що здатні вести ефективні бойові дії у ЄКІП, з переходом в їх діях від фронтального протиборства з військами противника до концентрації зусиль у тих областях, де вдається викрити слабкі його сторони чи то в озброєнні, способах ведення бойових дій, або в його бойовій побудові і особливо в системі управління.

В сучасних умовах ведення бойових дій при високому ступеню оснащенні новітніми інформаційними технологіями багатоцільових та міжвидових ФТР (батальйонних тактичних груп (БТГ), ротних тактичних груп (РТГ), бойових груп різного призначення (БГ)), вони здатні нанести важкі втрати противникові на всю глибину його оперативної побудови військ за рахунок застосування засобів високоточної зброї та широкого спектру дії інших вогневих засобів, що розподілені у просторі, але за рахунок використання мережецентричних принципів управління застосовуються синхронізовано у часі та мають можливість швидкої концентрації зусиль необхідних компонентів МУ на потрібних напрямках дій.

Відносно розвитку тактики дій формувань тактичного рівня (БТГ, РТГ, БГ) при їх застосуванні в

сучасних операціях необхідно здійснювати їх розвиток за наступними напрямками, а саме:

вдосконалення організаційно-функціональної структури (ОФС) МУ військ;

розробки ефективних способів інтегрованого застосування усіх типів та видів ОВТ, що є в наявності у ФТР;

максимального забезпечення мобільності ФТР; підвищення ролі маневру силами і бойовими засобами ФТР;

підвищення потужності вогневого удару ФТР;

вдосконалення управління ФТР.

Стосовно вдосконалення ОФС МУ військ необхідно здійснити перехід на формування такої модульної структури, різноманітність якої дозволяла би за короткі терміни створювати багато цільових угруповань військ різного складу, основу яких склали високо мобільні, добре озброєні, різні за призначенням міжвидові та міжродові компоненти ЗС (підрозділи чи окремі групи сухопутних військ, повітряних сил, сил флоту), які зведені в відповідні бойові групи різного складу (БТГ, РТГ, БГ). Багатоцільове призначення ФТР визначається високою динамічністю зміни обстановки в ході ведення сучасного бою, а тому в ході операції можливе вирішення додаткових завдань. В поєднанні з їх модульністю побудови. це дозволяє в стислі терміни доукомплектувати відповідні ФТР відповідними компонентами (наприклад зі складу армійської авіації, аеромобільних підрозділів, артилерійських груп) для виконання нових завдань, в тому числі і специфічних.

Стосовно розробки ефективних способів інтегрованого застосування усіх типів та видів ОВТ, що є в наявності у формувань тактичного рівня, то необхідно здійснити інтеграцію різних інформаційних систем та систем управління військами і бойовими засобами в єдину бойову систему міжвидового угруповання (ЄБС МУ), яка забезпечить: впровадження системи мережевого управління всіма компонентами і в першу чергу, тактичної ланки управління, з метою ефективної протидії як засобам наземного нападу так і повітряного нападу (морського). Функціонування ЄБС МУ повинно здійснюватись на основі використання єдиного командно-інформаційного простору (ЄКІП) всіма користувачами починаючи від командирів та органів управління всіх рівнів закінчуючи рядовим складом у відповідності до їх повноважень.

Стосовно максимального забезпечення мобільності ФТР необхідно вийти на такий їх рівень, що б мати можливість миттєво реагувати на зовнішні та внутрішні загрози. Формування тактичного рівня повинні мати високу ступінь бойової готовності, який би дозволив здійснювати їх перебазування в любую точку країни в термін, що не перевищував би

однієї доби з можливістю їх негайного вводу в бій, в тому числі і самостійно без додаткової підготовки на протязі декількох діб. Всі бойові засоби та техніка, що є у складі О(Т)БГ міжвидового угруповання, повинні мати однакові універсальні характеристики щодо їх мобільності (швидкості пересування, запасу ходу, оперативності розгортання та згортання, а також розвід захищеності) які б відповідали умовам ведення сучасного бою.

Стосовно підвищення ролі маневру силами і бойовими засобами ФТР сучасному бою у зв'язку зі швидкою та різкою зміною обстановки необхідно розвивати способи дій підрозділів, як самостійно у відриві від основних сил, так і синхронізовано при їх застосуванні у складі невеликих бойових груп, здійснення стрімкого руху у глиб території контролюваною противником або виводу їх з під удару противника, максимально використовуючи при цьому тактичну мобільність своїх підрозділів. Синхронізація застосування компонентів МУ може здійснюватись для концентрації зусиль у тих областях, де вдається викрити слабкі сторони противника як по одному об'єкту (цілі) так і по різних визначених слабких місцях за рахунок проведення раптових і рішучих ударів в різних напрямках, що потребує здійснення відходу від позиційних форм протистояння до дій заснованих на принципах асиметричності, ударно-вогневого маневру, інтеграційного управління військами та озброєнням, єдності зусиль в інформаційно-телекомунікаційному просторі.

Стосовно підвищення потужності вогневого удару ФТР при виконанні ними бойових завдань, то необхідно оснащення їх перспективними потужними та високоточними вогневими засобами ураження, які б забезпечували ураження живої сили та техніки противника на всю глибину оперативної побудови його військ, при цьому вони повинні мати високу тактичну маневреність та короткі терміни щодо готовності до ведення вогню після нанесення удару по противнику.

Стосовно вдосконалення управління ФТР при їх застосуванні в сучасних операціях (бойових діях) необхідно застосовувати мережеві методи управління військами і вогневими засобами, що надасть можливість значно підвищити якість управління військами та бойовими засобами при дотриманні більш жорстких вимог щодо безперервності, оперативності, прихованості, централізації управління, одночасно з застосуванням системи самоорганізації елементів ФТР, що забезпечує досягнення переваги над противником в оперативності рішень, які приймаються керівним складом та раптовості дій різних елементів ФТР як в одному так і в різних напрямках за єдиним задумом командування. Це досягається за рахунок завчасного створення та розгортання в зоні ведення бойових дій автоматизованих систем розві-

дки, навігації, зв'язку та управління, функціонування яких організовано на основі використання можливостей СКП. Всі системи повинні інтегруватись в ЄБС МУ, що дозволить значно зменшити цикл управління відповідними військами та їх бойовими засобами, забезпечити синхронізацію процесу їх автоматизованого управління при застосуванні будь-якого елемента МУ зі складу ЗС в районі ведення бойових дій в реальному масштабі часу.

Здійснення розвитку тактики дій формувань тактичного рівня за вказаними напрямками забезпечить їх ефективне застосування в сучасних операціях (війнах).

Висновок

З метою відповідності сучасним вимогам, щодо ведення загальновійськового бою, який характеризується більш високою рішучістю дій ФТР, маневреністю, динамічністю, швидкою і різкою зміною обстановки, великим просторовим розмахом, необхідно, з метою більш ефективного їх застосування, здійснити вдосконалення організаційно-функціональної структури ФТР та розвиток теорії тактики їх дій за визначеними напрямками, що дозволить за рахунок використання мережецентричних принципів управління компонентами МУ синхронізовано у часі застосовувати усі сили і засоби ФТР та забезпечить можливість швидкої концентрації зусиль ФТР на потрібних напрямках дій за єдиним задумом командування.

Список літератури

1. Раскин А.В. Сетецентрическая война – война информационной цивилизации / А.В. Раскин, В.С. Пеляк // *Зарубежное военное обозрение*. – 2008. – №4. – С. 73-80.
2. Янов О. Сухопутные войска США: основные направления строительства / О. Янов // *Зарубежное военное обозрение*. – 2007. – №7. – С. 21-27.
3. Демидов Б.А. Элементы методологии обоснования направлений развития и формирования облика пер-

спективной системы вооружения вида вооруженных сил государства / Б.А. Демидов, А.Ф. Величко, О.А. Хмелевская // *Системы управления, навигации та зв'язку*. – К: ДП ЦНДІ НУ, 2010. – Вып. 3(15). – С. 187-194.

4. Антонов В.М. Комп'ютерні мережі військового призначення / В.М. Антонов, О.Ю. Пермяков. – К.: „МК-Прес”, 2005. – 314 с.

5. Кондратьев А. Реализация концепции «сетевая война» в ВВС США / А. Кондратьев // *Зарубежное военное обозрение*. – 2009. – №5. – С. 44-49.

6. Корчагин С. Зарубежные концепции ведения нетрадиционных боевых действий в локальных конфликтах / С. Корчагин // *Зарубежное военное обозрение*. – 2007. – №8. – С. 3-7.

7. Странников А.М. Информационная борьба у военных конфликтах второй половины XX столетия / А.М. Странников. – «Альтерпрес», 2006. – 191 с.

8. Ляпин В.Р. О построении комплексов средств автоматизации в АСУ войсками (силами) для ведения сетевых действий / В.Р. Ляпин, В.Н. Зимин, В.В. Барвиненко // *Военная мысль*. – 2011. – №11. – С. 54-61.

9. Паршин С.А. Современные тенденции в теории и практике совершенствования оперативного управления вооруженными силами США / С.А. Паршин, Ю.Е. Горбачев, Ю.А. Кожанов. – М.: *Редакция УРСС*, 2009. – 80 с.

10. Дульнев П.А. Асимметричное противодействие в сетевых войнах / П.А. Дульнев, В.Г. Ковалев, Л.Н. Ильин // *Военная мысль*. – 2011. – №10. – С. 3-8.

11. Сидорин А.Н. Вооруженные силы США в XXI веке / А.Н. Сидорин, В.М. Прищепов, В.П. Акуленко. – М.: *Военная книга*, 2013. – 800 с.

12. Сидорин А.Н. Вооруженные силы зарубежных государств: Информационно – аналитический сборник / А.Н. Сидорин, Г.М. Минганин, В.М. Прищепов, В.П. Акуленко. – М.: *Воениздат*, 2009. – 528 с.

13. Сидорин А.Н. Информационные, специальные, воздушно-десантные и аэромобильные операции армий ведущих зарубежных государств. Информационно – аналитический сборник / А.Н. Сидорин, И.А. Рябченко, В.П. Герасимов, А.Г. Рождественский, В.П. Акуленко. – М.: *Воениздат*, 2011. – 344 с.

Надійшла до редколегії 23.04.2015

Рецензент: д-р техн. наук проф. О.В. Лемешко, Харківський національний університет радіоелектроніки, Харків.

ВЗГЛЯДЫ ПО НАПРАВЛЕНИЯМ РАЗВИТИЯ ТАКТИКИ ДЕЙСТВИЙ ФОРМИРОВАНИЙ ТАКТИЧЕСКОГО УРОВНЯ ПРИ ИХ ПРИМЕНЕНИИ В СОВРЕМЕННЫХ ОПЕРАЦИЯХ (ВОЙНАХ)

Ю.Ф. Кучеренко, А.М. Носик

В статье приведены основные направления развития тактики действий формирований тактического уровня, а также раскрыта необходимость проведения реорганизации вооруженных сил с целью более эффективного использования разных формирований тактического уровня во время проведения современных операций (войн).

Ключевые слова: боевые действия, войска, оружие, направление, операция, тактика, формирование, межвидовая группировка.

VIEWS CONCERNING THE DEVELOPMENT OF TACTICS TACTICAL LEVEL UNITS WHEN THEY ARE USED IN MODERN OPERATIONS (WARS)

Yu.F. Kucherenko, A.M. Nosyk

The article presents the main directions of development tactics tactical level units, and disclosed the need for restructuring of the armed forces in order to make better use of different tactical level units during the modern operations (wars).

Keywords: fighting, troops, weapons, direction, operation, tactics, formation, group of interspecific.